

**COLLEGE VAN
VOORZITTERS
PRODUCTSCHAPPEN**

BEDRIJFSCHAPPENCONTACT

Aan de Minister van Sociale Zaken
en Werkgelegenheid
t.a.v. de heer mr. A.J. de Geus
p/a Postbus 90801
2509 LV DEN HAAG

Correspondentieadres T (070) 33 85 600
Bedrijfschappencontact: F (070) 33 85 701
Postbus 90703
2509 LS Den Haag

Correspondentieadres T (079) 34 70 707
Productschappen:: F (079) 34 70 404
Postbus 2700
2700 AG Zoetermeer

ONDERWERP
aanbieding toekomstverkenningen van de
product- en bedrijfschappen

ONS KENMERK UW KENMERK
0567766tan#-def.doc

22 december 2005

Geachte heer De Geus,

U heeft de product- en bedrijfschappen ongeveer een jaar geleden uitgenodigd hun toekomstvisie voor de middellange termijn op papier te zetten en via onafhankelijk onderzoek te laten nagaan op welk draagvlak die visie bij de betrokken ondernemers kan rekenen. Het doet ons genoeg het antwoord op uw verzoek in de vorm van de bijgevoegde toekomstverkenningen en onderzoeksverslagen aan te bieden. Vrijwel al deze verkenningen zijn binnen de door u gestelde termijn voltooid.

Product- en bedrijfschappen hebben het door u gevraagde proces van de toekomstverkenningen als een extra impuls ervaren naast de met enige regelmaat door de schappen uitgevoerde evaluatie van doelen en taken. Ook de schappen achten een dialoog met hun bedrijfsgenoten van het grootste belang om voldoende draagvlak voor hun activiteiten te verkrijgen. Wij zijn dan ook met u van mening dat een toekomstvisie met draagvlak onontbeerlijk is, zeker voor de publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie anno 2005. Wij gaan ervan uit dat de resultaten van het onderzoek zwaar zullen meewegen in de komende politieke besluitvorming over het functioneren van de schappen en van het PBO-stelsel als geheel.

Draagvlak voor gezamenlijke activiteiten

Uit het onderzoek komt naar voren dat de meerderheid van ondernemingen en alle dragende organisaties menen dat activiteiten die van essentieel en gemeenschappelijk belang zijn voor de keten, sector of branche, een collectieve inzet vereisen. Met de in de toekomstverkenningen opgenomen activiteiten wordt het algemeen belang gediend. Daarom kan een wettelijke grondslag voor collectieve financiering niet gemist worden. Deze wettelijke grondslag is een waarborg dat bedoelde activiteiten kunnen plaatsvinden (bijvoorbeeld ziektebestrijding bij planten en dieren overstijgt het belang van individuele bedrijven en ketens).

Dit dragende principe van de PBO doet opgeld voor de grote verscheidenheid van activiteiten. De PBO leent zich derhalve uitstekend voor uitvoering van publieke activiteiten waarvan vast staat dat ze niet op commerciële of geprivatiseerde wijze kunnen plaatsvinden en ook niet door andere openbare lichamen worden uitgevoerd. De draagvlakonderzoeken bevestigen dit. Maar zij laten ook zien op welke

onderdelen van de taakuitoefening en op welke aspecten van de werkwijze nog verbeteringen wenselijk zijn. Per schap zullen dergelijke verbeterpunten worden opgepakt.

Samenwerkingsverband van werkgevers en werknemers

De PBO is verankerd in het stelsel van arbeidsverhoudingen. Tegen die achtergrond is het noodzakelijk uw coördinerende taak, als minister van SZW, voor het stelsel te handhaven. Het stelsel is erop gericht niet alleen economische maar ook sociale en algemeen maatschappelijke belangen van de bedrijven en hun medewerkers in de betrokken sectoren te bevorderen. Wij zijn ervan overtuigd dat met name op de laatstgenoemde aspecten verbetering mogelijk is. Dit moet bij een aantal schappen leiden tot een versterking en een betere verankering van de factor arbeid. De suggesties die dienaangaande door de vakorganisaties naar voren zijn gebracht, krijgen daarom serieuze aandacht. Uitgangspunt is een actieve behartiging van onderwerpen op het terrein van de factor arbeid. Hierbij zal het vooral moeten gaan om concrete sociaal-economische projecten, waarbij ondernemers en werknemers een gezamenlijk belang hebben (bijv. in de sfeer van arbeidsmarkt, onderzoek, invoering nieuwe wetgeving sociale zekerheid, e.d.).

Governance

In uw brief van 6 april 2005 komen nog enkele andere belangrijke punten van aandacht naar voren. Zij hebben vrijwel alle te maken met het begrip “governance”. Het Kabinet en de Tweede Kamer zien in het verbeteren van de governance een belangrijk middel om de legitimiteit en het draagvlak van de schappen te vergroten, schrijft u. Als onderdeel van de toekomstverkenningen hebben schappen hieraan nadrukkelijk aandacht besteed. De product- en bedrijfschappen hechten eraan de gemeenschappelijk ontwikkelde visie hierop in deze brief neer te leggen.

Naar ons oordeel moet “governance” voor PBO-instellingen gezien worden in het licht van het vigerende wettelijke kader, de Wet op de bedrijfsorganisatie (Wet bo). De per schap betrokken werkgevers- en werknemersorganisaties formeren het bestuur. Hierdoor is er in voorzien dat het beleid en de activiteiten steeds worden getoetst aan de belangen van ondernemers en medewerkers in de keten, sector of branche. Tevens vervullen product- en bedrijfschappen een brede maatschappelijke functie. De toekomstverkenningen bevatten tal van ideeën waaraan gedacht zou kunnen worden om de democratische legitimiteit te verbeteren, de transparantie te verhogen en de samenwerking tussen schappen te versterken.

Democratische legitimiteit

Een schap moet werkzaam zijn voor alle ondernemingen waarvoor het schap is ingesteld, zowel georganiseerde als niet-georganiseerde ondernemingen. De formele besluitvorming vindt plaats in het bestuur van het schap. De door de SER aangewezen werkgevers- en werknemersorganisaties benoemen de bestuursleden. Ondernemers en werknemers die direct of indirect lid zijn van die organisaties, kunnen invloed op de besluitvorming uitoefenen. Dat geldt niet voor de ongeorganiseerden. Er vindt al wel veel afstemming plaats. Daarnaast worden zij geïnformeerd en leveren zij gevraagd en uitgenodigd bijdragen aan afzonderlijke enquêtes, projectbegeleidingen etc. U heeft nadrukkelijk aangegeven dat de ondernemingen die de heffingen betalen, directer moeten worden betrokken bij de besluitvorming binnen het schap. In de beleidsbepaling moeten uitdrukkelijker de opvattingen van de bedrijfsgenoten, georganiseerd én ongeorganiseerd, verdisconteerd worden. Ons voornemen is de achterbanraadpleging langs verschillende wegen te intensiveren. Per schap is maatwerk geboden.

Enkele voorbeelden uit de gepresenteerde toekomstverkenningen zijn:

- Virtueel ondernemerspanel

Een virtueel ondernemerspanel dat een afspiegeling vormt van de totale populatie heffingsplichtigen. Dit panel kan langs elektronische weg regelmatig worden gevraagd een mening te geven over aspecten die onderwerp van besluitvorming binnen het schap zijn. Met zo'n panel is er dus rechtstreekse communicatie mogelijk op een effectieve en kostenefficiënte manier.

- Regionale bijeenkomsten
Er wordt tegenwoordig veel via elektronische weg gecommuniceerd. Maar het blijft belangrijk om mensen ook in persoon te ontmoeten. Bij het draagvlakonderzoek zijn daarmee (opnieuw) zeer positieve ervaringen opgedaan en zijn ook nieuwe vormen beproefd. De komende jaren zullen schappen – meer dan tot nu toe – met de nodige regelmaat in rechtstreeks contact treden met ondernemers en werknemers. Er kan dan gesproken worden over de activiteiten en prioriteiten van het desbetreffende schap.
- Maatschappelijke organisaties
Omdat veel aandachtsvelden ook een maatschappelijk belang dienen, zijn er diverse contacten met maatschappelijke organisaties, ook wel genoemd de NGO's. Voorbeelden zijn milieuorganisaties, de consumentenbond, platforms voor politie en veiligheid, e.d.
In overleg zal worden gezocht naar passende vormen om deze organisaties effectief te betrekken bij de programmering van de aandachtsvelden die voor deze organisaties van betekenis zijn.
- Spreekrecht
Voorafgaand aan de bestuursvergaderingen wordt gelegenheid geboden aan betrokkenen hun zienswijze naar voren te brengen ten overstaan van het bestuur.
- Recht van initiatief
Groepen van ondernemers en werknemers kunnen onderwerpen op de agenda van het bestuur plaatsen.

Transparantie van werken

De product- en bedrijfschappen zijn gehouden aan een verregaande vorm van openbaarheid. Dit geldt zowel voor de (algemene) bestuursvergaderingen als voor de documenten die in de besluitvorming een rol spelen. Er is tevens sprake van gedetailleerde financiële verantwoording van uitgaven. Begrotingen en jaarverslagen geven inzicht in de taken en activiteiten van schappen. De betrokken heffingsplichtigen worden regelmatig geïnformeerd over bestaande en nieuwe diensten of producten van het desbetreffende schap. Informatie over alle aangelegenheden die een schap betreffen is in beginsel openbaar en staat – gevraagd en ongevraagd – ter beschikking van de aangesloten bedrijven.

De transparantie zal nog verder worden verbeterd door – waar dat nog niet het geval is – voorgenomen besluiten en verordeningen niet alleen “voor te hangen” (publicatie in het Mededelingenblad van de SER) maar ook integraal via de site van het schap ter beschikking te stellen. Verordeningen en besluiten kunnen tevens in vakbladen en door middel van persberichten bekend gemaakt worden. Ook andere informatie, nieuwsbrieven, etc. zullen op de desbetreffende site geplaatst worden. Dit zal op onderdelen reeds in 2006 worden geïmplementeerd.

Eisen aan bestuursleden en benoemingsfrequentie

Het bestuur van de schappen is in principe paritair samengesteld uit vertegenwoordigers van ondernemers- en werknemersorganisaties: de dragende partijen. De SER wijst de benoemende organisaties aan en heeft regels en richtlijnen opgesteld voor de benoemingsprocedures. De voorzitter wordt benoemd door de Kroon, op voorstel van het bestuur. Vergoedingen voor voorzitter en bestuursleden gebeuren overeenkomstig de richtlijnen van de SER en worden vastgelegd in een verordening. Zij zijn dus openbaar.

In de procedures conform de Wet op de bedrijfsorganisatie, in artikel 88, en uitgewerkt in richtlijnen van de SER ligt vast dat uit het midden van de besturen bestuursleden zitting nemen in bepaalde commissies. Dit is wenselijk omdat zij een grote mate van expertise bezitten die van belang is voor hun sector. Dit houdt echter ook mogelijke risico's op het gebied van belangenverstrengeling in. Om dergelijke risico's te minimaliseren zullen een profielschets en een gedragscode voor PBO-bestuurders worden opgesteld, zoals thans in andere sectoren van overheid en bedrijfsleven het geval is. Bij sommige schappen is daarvoor al een model ontwikkeld. Omdat het verre de voorkeur verdient tot een PBO-brede code te

komen, ligt het in de rede aan de SER als toezichthouder op de PBO te verzoeken in nauwe samenspraak met de schappen een dergelijke code op te stellen. Een brede, gezamenlijke werkgroep van SER en schappen, aangevuld met externe deskundigen, zou zich hierover moeten buigen.

In de huidige situatie worden bestuurders benoemd voor een periode van twee jaar; ter bevordering van de bestuurlijke continuïteit en vermindering van de “administratieve lasten” die samenhangen met een benoemingsronde, willen wij aanbevelen de benoemingsperiode te verlengen tot 4 jaar.

Doelmatigheid en samenwerking

De product- en bedrijfschappen willen op doelmatige wijze hun taken uitvoeren. Onder invloed van veranderende omstandigheden, taakverschuivingen, het oppakken van nieuwe activiteiten of beëindigen van bestaande werkzaamheden vinden telkens aanpassingen in de bureauorganisaties van schappen plaats. Dit is niet anders dan wat elders in het bedrijfsleven of de publieke sector gebeurt. Regelmatig wordt ook het eigen functioneren kritisch onder de loep genomen en de efficiency getoetst door onder meer externe adviesbureaus. Door gebruik te maken van hun onafhankelijk oordeel worden belangrijke bijdragen aan de kwaliteit van de schappen geleverd. Op het punt van samenwerking en clustering zijn uitdrukkelijk initiatieven genomen en veranderingen in gang gezet. Zo bezinnen productschappen zich op vormen van clustering in de sfeer van de back-office van de werkorganisaties. Bij enkele bedrijfschappen (HBD en HBA) zijn in deze zin al besluiten genomen. Verdere vormen van samenwerking en clustering vallen in de nabije toekomst te verwachten waarbij telkens wordt gezocht naar een balans tussen meer doelmatigheid en het behoud van de eigen identiteit richting de heffingsplichtige bedrijfsgenoten.

Dubbele heffingen

Bepaalde segmenten van het bedrijfsleven betalen niet alleen aan het “eigen” product- of bedrijfschap een heffing, maar ook aan andere. Dubbele heffingen moeten zoveel mogelijk worden vermeden. Op zijn minst zullen zodanige afspraken tussen PBO-organen worden gemaakt dat een bedrijf slechts van één pbo-orgaan een heffingsnota ontvangt.

Tot slot

In de afgelopen periode is gebleken dat zowel werkgevers als werknemers de toegevoegde waarde van de product- en bedrijfschappen zien. De werkzaamheden en de organisatie van schappen worden voortdurend aangepast aan de wensen van sector, politiek en maatschappij. Hierbij is naast het zorgen voor draagvlak en het garanderen van een zorgvuldige besluitvorming het kostenefficiënt invullen van de werkzaamheden een belangrijk uitgangspunt. Teneinde de democratische legitimiteit te versterken zullen de product- en bedrijfschappen een reeks modernisering implementeren.

Met vriendelijke groet,
College van Voorzitters Productschappen

Bedrijfschappen Contact

J. van der Veen
Voorzitter

A.F. Kolkman
Voorzitter